

tablica i pojedinih polja. Također treba dokumentirati opću uporabu sustava. Državna uprava mora priložiti elektroničku kopiju niza uputa vezanih za sustav – specifikacije i sl. Arhiv i državna uprava se dogovaraju o točnom popisu dokumenata koji se predaju Arhivu.

Pitanje transfera u Arhiv otvara se šest mjeseci prije stvarnog prijenosa. Arhiv poziva stvaratelja, a po potrebi i onoga koji se brine o sustavu, na sastanak o predaji gdje se razmatraju odredbe okružnice i raspravlja o mogućim problemima, planu izrade i transfera kopije sustava. Na temelju dogovora na sastanku, piše se ugovor o transferu, u kojem se određuje točan datum predaje. Nakon što Arhiv primi transfer, ono što je predano se testira, te ako to ne odgovara zahtjevima okružnica, vraća se stvaratelju uz uvjet da popravi greške koje je test pokazao i dogovara se novi datum transfera.

Arhiv još nije primio elektroničke zapise u skladu s novim okružnicama, budući da su stari propisi na snazi do 1. kolovoza 2000. No, državna uprava se složila da predaje elektroničko gradivo u skladu s okružnicama, te su započete pripreme za transfer. Arhiv se nada da će do kraja 2000. godine stvoriti niz pomoćnih programa za državnu upravu, koji će olakšati primjenu okružnica.

Živana Hedbeli

RASSEGNA DEGLI ARCHIVI DI STATO, god. LVIII, sv. 2-3, Rim, svibanj/prosinac 1998, 446 str.

Ovaj Zbornik od 1974. godine izdaje Ministarstvo za kulturna dobra odnosno Središnji ured za arhivska dobra, odjel studije i publikacije, a započela ga je izdavati 1941. godine Uprava za Državne arhive u Italiji pod naslovom "Notizie degli archivi di Stato". Pod sadašnjim naslovom *Rassegna degli archivi di Stato* izlazi od 1955. godine i to godišnje po tri broja.

Sadržaj Zbornika redovito je ovakav: stručni članci, kronike, prikazi i osvrti, dokumentacija, aktivnosti arhiva, bibliografske vijesti, zaprimljene knjige, normativne odredbe i vijesti iz zakonodavstva.

Među stručnim člancima u ovom godištu objavljenisu:

1. Elio Lodolini, Arhiv i pismohrana (arhivistika i rukovanje dokumentima) u mislima Leibniza (*Archivio e registrazione / Archivistica e gestione dei documenti/ nel pensiero di Leibniz*). Autor članka predstavlja Gottfrieda Wilhelma Leibniza (1646-1715) kao arhivista, mnogima nama po tome nepoznatog. Njegovo zanimanje za arhiv počelo je službom dvorskog savjetnika na dvoru vojvode Braunschweiga (1676), koji mu je povjerio organizaciju suda kao i upravljanje bibliotekom. Studiosni pristup ovom poslu Leibnizu je otvorio vrata i organizaciji arhiva i pismoh-

rane. Leibniz je priredio popisnik svih starih dokumenata pokrajine i predložio novom vojvodi Ernestu Augustu uređenje zbirke zakona (Corpus Brunsvico-Luneburgicum Ernestino-Augustum) te prikupljanje dokumentacije za povijest dvora utemeljene na arhivskom gradivu. Zbog toga je posjetio mnoge arhive njemačkih država i Italije. Izrada općeg inventara sveukupnog arhivskog gradiva ove vojvodine novi je njegov prijedlog, a i osnivanje institucije zajedničkog arhiva (njemačkih država je u to vrijeme 350). Svoje prijedloge zapisao je u zapisima O korisnosti organizacije arhiva (*Von nützlicher Einrichtung eines Archive*), te u traktu Osnova priručnika državnog poslovanja (*Entwurf gewisser Staastafeln*) i O organizaciji službe pismohrane (*Von der Bestellung eines Registratur-Amtes*). Definicija arhiva po njemu je mjesto pohranjivanja dokumenata ("locus publicus in quo instrumenta deponuntur"), gdje se čuvaju zapisi vladara – u duhu definicije rimskoga prava. Dokumenti se trebaju čuvati cjelovito, kako bi služili informacijama u budućnosti i bili vjerodostojni izvori u pravnom smislu. To znači po današnjoj terminologiji, da arhiv ima informativnu i pravnu zadaću.

Autor je svoj članak popratio odlomcima Leibnizovih zapisa: 1. O korisnosti organizacije arhiva, 2. Osnova priručnika državnog poslovanja, 3. O organizaciji službe pismohrane (sa njemačkog preveo Mauro Tosti Croce).

Članak može poslužiti poticajnom istraživanju Leibnizovih ideja o arhivu i pismohrani. Bibliografija navedena u bilješkama govori o takvim pothvatima talijanskih znanstvenika, iako ga ne spominje A. Brenneke u djelu *Archivkunde*, a niti ga ubraja među 2.500 njemačkih arhivista W. Leesch u knjizi "Die deutschen Archivaren 1500.-1945."

Nicolla Vassallo, Od blagajničkih isprava do izvora za povijest mjerenja teritorija: prepravljane 'uvjetno' katastra nakupljenih naplavina Aleksandrije (*Da strumento fiscale a fonte per la storia e per la gestione del territorio: Il riordinamento 'virtuale' del catasto delle alluvioni collettate di Alesandria*).

Osvrt na primjenu katastarskih pravila s obzirom na specifičnost aleksandrijskog tla tijekom 19. st. uvodne su stranice autora, koji zatim donosi inventarni popis katastra s područja Aleksandrije za godine 1816, 1824, 1835, 1845, 1855, 1865. i 1896. Katastar je danas dio povijesnog arhiva općine Aleksandrije i pohranjen pri Državnom arhivu grada.

Francesco Albanese, Pregled gradiva Državnog središnjeg arhiva Talijanske socijalne republike (*Un percorso fra le carte dell' Archivio centrale dello Stato: La Repubblica sociale Italiana*). Članak pruža uvid u događanja ("zgode i nezgode") u vezi s arhivskim gradivom nakon pada talijanskog fašizma i okupacije njemačkih trupa (8. rujna 1943) do oslobođenja. S organiziranjem vlasti na sjeveru Italije preseljavaju se i arhivski fondovi ministarstava i svih državnih tijela u okolice Gargnano i Garda. Autorova istraživanja pružaju podatke o gradivu Talijanske socijalne re-

publike u fondovima ministarstava i među osobnim dokumentima protagonista tadanje vlasti.

Valentina Zappa, Gianfranco Bianchi i njegov arhiv (*Gianfranco Bianchi e il suo Archivio*). Rođen u Comu 27. rujna 1915, studira filozofiju na Filozofskom fakultetu Katoličkog sveučilišta. Sudjeluje 1934. u osnivanju tajništva FUCI (*La Federazione universitaria cattolica italiana*). Djeluje i piše kao katolički mislilac. U izvorniku je sačuvan njegov komentar na čuveni govor Mussolinija u Rimu 9. svibnja 1936. godine. Sakupljač je dokumenata, istraživač povijesti i novinar. Sudjeluje na mnogim znanstvenim skupovima na temu o fašizmu. Napisao je mnoga djela od kojih spomenimo: *Episodi inediti del conflitto italo-etiopeico* (Milano, 1967), *Aspetti del 'profascismo' in Italia* (Milano, 1967), *Spunti e contrappunti di teoria e storia della storiografia* (Milano, 1974), *Neutralismo elvetico 1814.-1944.* (Milano, 1974) te *Povijest Italije za vrijeme fašizma (1919.-1945.)* u tri sveska za studente. Njegov arhiv sadrži više od četiri tisuće dokumenata. Serije su: 1. Fašizam do 8. rujna 1943. s podserijama Nacionalna partija fašista Coma, Rat i izvanjska situacija, Osobe fašizma 2. Talijanska socijalna republika i podserije Situacija i unutarnja organizacija, Mussolini, Osobe Tal. soc. republike, Tiskovine, cenzura i propaganda. 3. Otpor, s podserijama Organizacija i aktivnost Komiteta nacionalnog oslobođenja, Osobe otpora, Otpor i katolici, Partizanske formacije, Švicarska služba informacija. Njegova supruga darovala je arhiv Institutu za modernu i suvremenu povijest Katoličkog sveučilišta Presvetog srca Isusova u Milanu.

Rubrika KRONIKE donosi događanja na arhivističkom polju tako 1. Susret – izložba "Poduzeća i strani kapital u Kataniji između 1800. i 1900." (Catania, 14. veljače 1998). Predavači su iznijeli "ulogu i posebnosti" evropske prisutnosti na Siciliji u vrtlogu problema uključivanja grada u sveopći proces modernizacije i industrijalizacije Evrope. 2. Nacionalni skup na temu "Sport, arhivi i sjećanja (Fermo i Porto Sv. Giorgio 2.-3. listopada 1998). Organizator skupa je Državni arhiv iz Ferma, pokrajina Marche. Izlaganja na teme povijesne igre i sport temeljile su se na arhivističkim izvorima od srednjeg vijeka do danas. 3. Prvi tjedan visokog renesansnog studija "Obiteljski dvorci i glavni grad. Ferrara i Modena između renesanse i baroka". Skup je održan u Ferrari od 5. do 9. listopada 1998. pri Institutu za proučavanje renesanse. Predavanja su se odnosila na teme: "Političko-diplomatička veza", "Grad i dvorci", "Društvena hijerarhija i prostori moći", "Kultura i ljudi dvora" i zadnjega dana "Gradski prostori". 4. Postoji li budućnost za arhive? Završne zabilješke sa seminara u Cagliariu (29. – 31. listopada 1998). Izvješće s ovoga skupa donosi duh novoga ozračja talijanskih arhivista u pokušaju da kažu svojoj generaciji o profesiji arhivista i kako pohraniti elektroničke zapise koji služe umjesto pisanih dokumenata na papiru. Na tom sastanku se raspravljalo o "Budućnosti arhiva, arhivima u budućnosti". Kako da se arhivi nose s razvojem i primjenom informatike? 5. Znanstve-

ni skup o Albericu Gentili (Sv. Ginesio – Macerata, 26.-28. studenoga 1998), rođenom u 16. st., a čuvenom po djelu "De iure belli" (o ratnom pravu – djelo objavljeno 1598. godine), koje i danas smatraju kamenom međašem u međunarodnom pravu.

U rubrici PRIKAZI I OSVRTI prikazani su: 1. "Priručnik iz arhivistike, paleografije i diplomatike jednog bilježnika iz Abruza krajem 18. st." Bilježnik Pasquale Trivelli (1852.-1936) od Francavilla al Mare pripada obitelji di Vasto i 1898. je izdao djelo pod naslovom "*Predmet arhivska povelja i stari spisi sa jednom poslanicom Gabrijela D'Annunzio s osam slika, a zadnju sliku slikao je Francesco Paolo Michetti*" na 364 str. formata osmine arka. 2. "Arhiva Sforcesco" sačuvana pri Nacionalnoj biblioteci Pariza, učinjenom periodizacijom gradiva, utvrdio je Francuski institut da otkrivenom gradivu (koje su odnijeli Napoleonovi vojnici) pripada i dio obiteljskog fonda Custodi (dio gradiva vezano za Petra Custodija, pisca i političara), a čuva se ne cjelovit pri Državnom arhivu u Milanu. 3. "Studija o rimskoj inkviziciji" komentar je djela Johna Tedeschija, *Il giudice e l'eretico, Studi sull'Inquisizione romana*, Milano 1997. 4. "Koral iz Stroncone: muzika, umjetnost, izvori". Naime, u općini Stroncone (TR) u opatiji Sv. Nikole čuvaju se svjedočanstva o liturgijskom – muzičkom kodeksu. 5. "Upotreba polimera u konzervaciji arhivističkih dobara", a na skupu u Amalfi, 11.-14. svibnja 1998. su iznesena stručna saznanja prikazana u priloženim tablicama o korištenju i postupcima polimerskih supstanci.

Rubrika DOKUMENTACIJA donosi: 1. ISAAR(CPF) International Standard Archival Authority Record for Corporated Bodies, Persons and Families – Meunarodna norma arhivističkoga normiranoga zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji (hrvatski prijevod objavio je Hrvatski državni arhiv 1999). 2. "Dokumenat o kvaliteti Arhiva" normativi vezani za obavljanje arhivske službe – kako zadovoljiti sve korisnike (ISO 90004.2). 3. "Informativni protokol u javnoj administraciji" – Dekret predsjednika Republike od 20. listopada 1998. 3. "Informativan dokument" – Dekret predsjednika Savjeta ministara od 8. veljače 1999. godine – Upute za oblikovanje, transmisiju, očuvanje, reprodukciju i valjanost također privremeno informativnih spisa u smislu članka 3 Dekreta predsjednika Republike od 10. studenoga 1997, br. 513 s Prilogom. 4. Arhivski zakon Republike Hrvatske "Zakon o arhivskom gradivu i arhivima" (tekst u engleskoj verziji). 6. XXXII. internacionalna konferencija arhiva – okrugli stol (Edinburg, 24.-27. rujna 1997).

Rubrika AKTIVNOST ARHIVA donosi vijesti o rezultatima djelatnosti pojedinih Državnih arhiva Italije kroz inventare, izložbe, zasjedanja, tečajeve, prisustvovanja prigodnim skupovima u organizaciji drugih država, (*rapporti internazionali*), sudjelovanja na međunarodnim kongresima i sklapanje sporazuma s drugim državama. U ovom broju najavljuje se da će od br. 2/1999. ova rubrika dobiti svoj prostor i novo ruho i objavljivati se u "Il mondo degli Archivi" pod brigom L' Associazione

nazionale archivistica italiana (ANAI) s ciljem što bržeg širenja vijesti o aktivnostima arhiva.

Rubrika PRIMOPREDAJE, PREMJEŠTAJI, DEPOZITI, DAROVI I PRINOVE u 1997. navodi podatke za svaki državni arhiv po abecednom redu.

U rubrici BIBLIOGRAFIJA nabrojene su nove knjige s naslovima iz područja arhivske djelatnosti.

Slijedi rubrika NORMATIVNE ODREDBE sa donesenim zakonskim tekstovima vezanim uz bilancu i ekonomsko programiranje.

Na kraju Zbornika je popis naslova vezanih za arhivističku problematiku u 1998. godini te prikaz objavljenih izdanja talijanskih državnih arhiva.

Mate Grabar

RASSEGNA DEGLI ARCHIVI DI STATO, god. LIX, sv. 1-2-3, Rim siječanj/prosinac 1999, 378 str.

Zbornik za 1999. godinu (sva tri broja) izašao je u jednom svesku. Vjerojatno s razlogom, jer su u njemu doneseni pisani materijali izvjestitelja sa znanstvenih skupova, jednog održanog u Torinu 26.-27. veljače 1998. na temu: Budućnost (zapisa) sjećanja. Arhivi za suvremenu povijest i nove tehnologije (*Il futuro della memoria. Archivi per la storia contemporanea e nuove tecnologie*), te drugog skupa održanog u Rimu 8. svibnja 1999. na temu: Digitalni arhivi 2000. u javnoj upravi. Inovacije u rukovanju pridošlih dokumenata i arhiva (*Gli Archivi digitali del 2000. nella pubblica amministrazione. L'innovazione nella gestione dei flussi documentali e degli archivi*).

U pozdravnom govoru na prvom skupu, ministar za kulturna dobra i okoliš Walter Veltroni je naglasio da je evidentna politika Ministarstva za kulturna dobra, a koja nije od danas, da arhivska služba što kvalitetnije obavlja svoju prvobitnu zadaću zaštite i čuvanja dokumenata, posebno gradiva uprave. Napredak informacijske tehnologije i komunikacije djeluju na promjenu stila života i rada, ali jednako tako i na tradicionalne modele znanosti i istraživanja, što u pogledu arhivističke zaštite zahtijeva punu suradnju svih subjekata. U tom procesu obnove arhiva valja zaštititi profesionalnost i bogato iskustvo, ali ne isključiti nova rješenja u njihovoj kompleksnosti. Kako je povijest Italije uvijek bila policentrična i bogata (zapisima) sjećanja, treba posezati za novim oblicima suradnje među državama, pokrajinama i privatnim subjektima.

Glede teme Arhivi za suvremenu povijest izneseni su referati: 1. Arhivi kulturnih instituta Piemonta (Guido Gentile, *Gli archivi degli istituti culturali piemonte-*